

Література

Смульсон М.Л., Машбиць Ю.І., Жалдак М.І. та ін. (2012). Дистанційне навчання: психологічні. Кіровоград : Імекс-ЛТД.

Smulson, M. (2008). Modern teacher in virtual educational environment. Information Technologies and Learning Tools, 7(3). <https://doi.org/10.33407/itlt.v7i3.114>

Примітка: науковий керівний – Нічуговська Лілія Іванівна, доктор пед. наук, професор, кафедра педагогіки та спеціальної освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, lilia-nichugovska@ukr.net

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «СУБ'ЄКТНОСТІ» ЗДОБУВАЧІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Паккі Маріанна

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри геології

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

marrjana@gmail.com

Успішність впровадження дистанційної форми навчання, що реалізується вітчизняними ЗВО у зв'язку із пандемією, досі залишається дискусійним питанням. Традиційно, говорячи про якість освітнього процесу, ми, перш за все, орієнтуємося на форми подачі матеріалу (співвідношення теоретичної та практичної підготовки), професійну кваліфікацію НПП та наявність матеріальної бази для забезпечення освітніх потреб студентів (методичного супроводу, лабораторного обладнання тощо). В даному аспекті фактично не відбулося суттєвих змін, окрім меншої доступності саме лабораторного обладнання для здобувачів і потреби викладачам знайти форми подачі матеріалу, які сприятимуть формуванню усіх компетентностей у студентів навіть в дистанційному форматі. Зважаючи на різноманіття засобів навчання, яким нас забезпечують ІКТ, останнє питання хоч і вимагає додаткових зусиль, однак залишається абсолютно реалістичним.

На нашу думку, ключовою відмінністю від попереднього досвіду дистанційного навчання, елементи якого вже були імplementовані тією чи іншою мірою в освітньому процесі будь-якого ЗВО, є не концепція «навчання/викладання не виходячи з дому», а те, що змінилася сама форма комунікації між учасниками освітнього процесу. Комунікативні зв'язки, які формуються між викладачами та студентами, мають важливе значення в підтримці здобувачів: їх мотивації та комфорту [Ху, 2018].

Перехід від навчання в аудиторіях до лекцій в ZOOM, Google Meets, інших програмах для відео-конференцій або взагалі виключно спілкування лише через месенджери, електронну пошту, платформу Moodle потребує з боку викладача значно більшої підтримки «суб'єктності» здобувача. Підтримка суб'єктності – це не лише позиціонування здобувача як активного учасника освітнього процесу, вона передбачає також низку дій, серед яких найбільш проблемні в процесі дистанційного навчання: 1) емпатія з боку НПП, активне вислуховування; 2) створення умов для активної діяльності здобувачів; 3) заохочення активної комунікативної діяльності здобувача.

В умовах, коли не передбачається жодних форм очного спілкування між учасниками освітнього процесу, виконання цих пунктів неможливе. Така педагогічна взаємодія перетворює здобувача на «об'єкт», повертаючись до пасивної моделі навчання. Зазвичай подібну форму взаємодії зумовлюють низький рівень комп'ютерної грамотності викладача

та/або бідність технологічного забезпечення освітнього процесу. Більш оптимістично виглядають заняття, які проводяться через програми для відео-конференцій. Однак через ту ж саму невмотивованість викладача або низький рівень технологічного забезпечення здобувачів (поганий Інтернет, відсутність камери та/або мікрофону) також складно вдало організувати комунікацію. Адже в аудиторії реакцію слухачів (рівень втоми, незацікавленість, ступінь розуміння матеріалу) легко відслідкувати за вербальними та невербальними ознаками. Також доволі просто долучити студентів до роботи в групах, колективного обговорення тощо. В той час як при вимкненій камері та мікрофоні (навіть суто для зручності учасників) під час лекції в ZOOM вчасно відслідкувати стан здобувачів та відреагувати на нього (пожартувати, зробити перерву, повторно пояснити певний матеріал) так, аби це було максимально природно, доволі складно. Це ж стосується і заохочення комунікативної активності здобувачів.

Досвід використання онлайн-курсів ЗВО показує, що найбільш результативними є такі, де викладач пропонував студентам ділитися на групи та виконувати певні проекти. Під час групових онлайн-зустрічей студенти підтримували, мотивували та допомагали один одному, що підвищувало ефективність їх роботи [Hollands, 2014]. Відчуття спільноти настільки важливе, що навіть для студентів із родин із невисоким достатком «живе» спілкування є додатковим важелем у виборі форми та місця навчання, яке переважає навіть той факт, що онлайн-курси дешевші в порівнянні з класичним аудиторним навчанням [Reich, 2019].

Таким чином, вважаємо, що питання успішності впровадження дистанційного навчання лежить саме у площині формування у НПП здатності правильно вибудовувати комунікацію зі здобувачами в онлайн-середовищі, організувати активні заходи.

Література

Hollands, Fiona M., Tirthali, Devayani. (2014). MOOCs: Expectations and reality. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/271841177_MOOCs_Expectations_and_reality

Xu, D., Solanki, S., McPartlan, P., Sato, B. (2018). EASEing Students Into College: The Impact of Multidimensional Support for Underprepared Students. *Educational Researcher*, 47, 435-450.

Reich, J., Ruipérez-Valiente, J. A. (2019). The MOOC Pivot. *Science*, 363 (6423), 130-131.